

Husbankens miljøprogram 2009-2012

Et program med muligheter for kommuner og
bransjeaktører, forsknings- og undervisningsaktører

Innholdsfortegnelse

1	Husbankens miljøprogram - Bakgrunn og formål	4
2	Bygg for framtida. Regjeringens miljøhandlingsplan for bolig- og byggsektoren 2009-2012	5
2.1	Hovedsatsingsområder	5
2.2	Konkrete oppgaver til Husbanken.....	5
2.3	Tverrgående tema som påvirker miljøstanden i bolig og byggsektoren.....	7
3	Viktige målgrupper og samarbeidsparter	9
3.1	Kommune og bransje.....	9
3.2	Forskning og undervisning.....	9
4	Internasjonale og nasjonale rammebetingelser fram til 2020	10
4.1	Internasjonalt.....	10
4.2	Nasjonalt	10
4.3	Status og utfordringer i den norske boligmassen mht redusert energibehov.....	11
4.3.1	<i>Nye boliger</i>	11
4.3.2	<i>Eksisterende boliger</i>	13
5	Husbankens mål og strategier	14
5.1	Mål.....	14
5.2	Strategier	14
5.2.1	<i>Strategi 1: Internasjonalt og nasjonalt samarbeid</i>	14
5.2.2	<i>Strategi 2: Spredning av kompetanse og forbildeprosjekter</i>	14
5.2.3	<i>Strategi 3: Effektiv bruk av økonomiske virkemidler</i>	14
5.3	Husbankens virkemidler og verktøy	15
5.3.1	<i>Samarbeidsavtaler</i>	15
5.3.2	<i>Intensjonsavtaler</i>	15
5.3.3	<i>Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig og byggkvalitet (post 77)</i>	15
5.3.4	<i>Tilskudd til tilstandsvurdering</i>	15
5.3.5	<i>Grunnlån</i>	15
6	Strategier for videre arbeid	18

Forord

40 prosent av den stasjonære energibruken i Norge kommer fra bygninger, noe som også har blitt viet stor oppmerksomhet i klimadebatten. Det er bred enighet i at energibruken i bygninger må reduseres.

Regjeringens miljøhandlingsplan 2009 - 2012 "Bygg for framtida" befester energieffektivisering av bygg- og boliger som en prioritert aktivitet de kommende årene. Husbanken skal være en drivkraft i arbeidet med å realisere mål i boligpolitikken. I tildelingsbrevet for 2010 ble Husbanken bedt om å utarbeide et eget miljøprogram for oppfølging av miljøhandlingsplanen. Dette programmet er et verktøy for hvordan vi skal jobbe for å få flere energieffektive boliger med gode miljøkvaliteter.

Ett av Husbankens viktigste virkemidler for å nå dette målet er grunnlånet. Årlig låner Husbanken ut 9 milliarder kroner til bygging og rehabilitering av bygg og

boliger over hele landet. Fra 1. august 2009 ble de nye energikravene i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven obligatorisk. Det er varslet at det vil bli en ytterligere skjerping i nye boligers energieffektive egenskaper med revidering minimum hvert 5. år. Husbanken vil derfor prioritere prosjekter som har høye ambisjoner innen områdene miljø, energi og universell utforming.

For at flere skal velge energi- og miljøvennlige boliger og bygg er vi avhengige av et positivt samspill mellom mange aktører. Offentlige aktører må gå foran med gode eksempler og være drivkrefter for gode løsninger både lokalt og nasjonalt. Et godt resultat forutsetter et godt samarbeid på tvers av profesjoner, mellom de utførende, eiere og brukere. Husbanken skal gjennom intensjons- og samarbeidsavtaler støtte både offentlige og private aktører med bygging av fremtidens boliger.

Kunnskap og kompetanse må løftes frem og spres, både hos byggeierne og hos de utførende aktører. Husbanken skal sørge for å spre gode erfaringer og støtte forskning som gjør at flere velger energi- og miljøvennlige boliger og bygg.

Geir Barvik
Administrerende direktør

1 Husbankens miljøprogram - Bakgrunn og formål

Husbankens miljøprogram er direkte knyttet til Regjeringens Miljøhandlingsplan for perioden 2009-2012. Oppgaver til Husbanken konkretiseres ytterligere i det årlige tildelingsbrevet fra KRD.

Husbanken omtales også som en bidragsyter i miljøarbeidet i NOU 2006:18 "Et klimavennlig Norge", Stortingsmelding nr 34 2006-2007 "Norsk klimapolitikk" og i "Klimaforliket".

Husbankens miljøprogram skal støtte gjennomføring og

videreutvikling av Miljøhandlingsplanen, øke kvaliteten i Husbankens miljøarbeid og effektiviteten i rapportering til overordnede myndigheter. Gjennom miljøprogrammet skal Husbanken også gi innspill og bidrag til videre politikkutforming på miljøområdet.

Husbankens viktigste målgrupper i miljøarbeidet er ambisiøse aktører i kommunene og i bransjen. Fylkeskommunene og ambisiøse undervisnings- og forskningsaktører har også en viktig rolle i dette arbeidet.

Løvåshagen BL i Bergen - et pilotprosjekt innen miljø og energi

2 Bygg for framtida. Regjeringens miljøhandlingsplan for bolig- og byggsektoren 2009-2012

Miljøhandlingsplanen for 2009-2012 sammenfatter alle miljøtiltak som statlige instanser planlegger i bolig- og byggsektoren i de kommende fire årene. Her framheves det at et positivt samspill mellom mange offentlig og private aktører er nødvendig for å nå målene. Det pekes også på at kommunene er lokale normsettere og spiller en nøkkelrolle som byggeiere og som ansvarlige for lokal planlegging, tilsyn og kontroll av byggesaker.

2.1 Hovedsatsingsområder

Miljøhandlingsplanen er konsentrert om følgende fem satsingsområder:

1. Redusere klimagassutslippene.
2. Redusere behovet for energi i bygningsmassen.
3. Kartlegge og minimere bruken av helse- og miljøfarlige stoffer i byggevirksomheten.
4. Godt inn klima i bygg.
5. Hindre at avfall oppstår og øke ombruk og materialgjenvinning av byggematerialer.

Hovedfokuset for Miljøhandlingsplanens oppgaver til Husbanken er redusert energibehov i bygningsmassen og økt fokus på eksisterende bebyggelse, men planen peker også på behov for innsats på de andre satsingsområdene.

2.2 Konkrete oppgaver til Husbanken

Følgende tiltak i Miljøhandlingsplanen adresseres Husbanken direkte:

- Fra 2010 vil Husbanken støtte Framtidens byer med inntil 5 millioner kroner per år for blant annet å stimulere til bygging av flere forbildeprosjekter som ivaretar hensyn til klima, miljø, universell utforming og god arkitektur.
- Statens bygningstekniske etat (BE) og Husbanken skal samarbeide nært med Lavenergiprogrammet og forskningsprogrammet Zero Emission Buildings. Samarbeidet skal innhente erfaringer som kan benyttes i regelverksutvikling, informasjon og kompetansehevende arbeid.
- Ved tildeling av grunnlån vil Husbanken prioritere prosjekter som har høye ambisjoner innen områdene miljø, energi og universell utforming, med visse unntak for blant annet boliger for vanskeligstilte. Det er likevel en målsetting at også boliger for vanskeligstilte blir miljøvennlige og er universelt utformet.
- Husbanken vil støtte pilot og forbildeprosjekter.

- Husbanken vil gi økonomisk støtte til gjennomføring av By - og boligutstillingen Oslo - Drammen for å fremme flere forbildeprosjekter innen miljø og universell utforming.
- Husbanken vil støtte gode FoU-prosjekter som bidrar til utvikling av ny teknologi og energieffektive boligløsninger.
- Husbanken vil inngå samarbeidsavtaler med bedrifter i BAE- næringen om energieffektive boliger.
- Husbanken vil inngå samarbeidsavtaler med undervisningsinstitusjoner for å bidra til at studentene ved universiteter og regionale høyskoler i alle regioner får bedre kompetanse om passivhus- og lavenergi prosjekter.
- Ved tildeling av tilskudd til pleie- og omsorgsbygg vil Husbanken vektlegge at prosjektene ivaretar hensyn til godt inn klima og redusert bruk av helse- og miljøfarlige stoffer, gjenbruk og energieffektive løsninger.

Planen peker på at både Husbanken og Bygningsteknisk Etat skal utarbeide egne miljøprogram. Framtidige byggeforskrifter vil spille en avgjørende rolle for redusert energibruk i bygninger, både for nye bygg og for hovedrehabiliteringer. Gjennom støtte til forbildeprosjekter og oppføring av miljøvennlige bygg med standarder utover minimumskravene i TEK, kan Husbanken og andre statlige aktører bidra til å sette standarder for byggingen som senere gjør det lettere å introdusere høyere minimumskrav i byggeforskriftene. Støtte til og arbeid med informasjons- og kompetansespredning vil bidra til det samme. Et godt samarbeid mellom BE og Husbanken er derfor viktig.

FAKTA: FORSKNINGSSENTER, ZERO EMISSION BUILDINGS - ZEB

Centre on Zero Emission Buildings (ZEB) ble opprettet i 2009 som en av åtte nye nasjonale senter for miljøvennlig energi (FME). FME-sentrene skal bidra til utvikling av gode teknologier og til å heve norsk kompetanse. I løpet av de neste åtte årene skal ZEB utvikle produkter og løsninger for eksisterende og nye bygninger som vil føre til markedsgjennombrudd av nullutslippsbygninger. Bak ZEB står NTNU, SINTEF, Skanska, Glava, Isola, Hydro Aluminium, Statsbygg, Forsvarsbygg, Snøhetta, Statens bygningstekniske etat, Byggenæringens landsforening, Erichsen og Horgen, Multiconsult, YIT Building Systems, Protan, Maxit og Husbanken. Senteret får 15 millioner kr årlig i 5 år. Dersom senteret innfrir forventningene, kan den økonomiske støtten forlenges til åtte år.

NorOne i Sørum kommune i Akershus - Norges første passivhus etter den tyske PHPP-standarden, ble bygd i 2007

FAKTA: LAVENERGIPROGRAMMET

Lavenergiprogrammet er et samarbeid mellom staten og byggenæringen som ble etablert i 2007 og er et 10-års program for energieffektivisering og energiomlegging i bygg og anlegg. Programmet har som målsetning å bidra til at det mellom 2014 og 2017 er en stor andel passivhus i Norge. Programmet har to hovedområder, kompetanseheving i byggenæringen og forbildeprosjekter. Deltakere i programmet er Byggenæringens Landsforening, Arkitektbedriftene, Husbanken, Enova, Statens Byggtekniske Etat, Norges vassdrags- og energidirektorat og Statsbygg.

Lenke: www.lavenergiprogrammet.no

FAKTA: FRAMTIDENS BYER

Framtidens byer er et samarbeid mellom staten og de 13 største byene i Norge om å redusere klimagassutslippene med 35 % innen 2030 og 24 % innen 2020. Programmet går fra 2008 til 2014. De 13 byene er Oslo, Bærum, Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Framtidens byer ledes av Miljøverndepartementet og organiseres innenfor fire innsatsområder:

1. Arealbruk og transport
2. Stasjonær energibruk i bygg
3. Forbruksmønster og avfall
4. Tilpasning til klimaendringer

2.3 Tverrgående tema som påvirker miljøtilstanden i bolig og byggsektoren.

Miljøhandlingsplanen har også en kort omtale av andre satsningsområder enn de som er trukket fram i planen:

- Naturmangfold
- Arkitektur og byggeskikk
- Universell utforming
- Klimatilpasning

To av disse er særlig relevante for Husbankens arbeid:

Universell utforming

Universell utforming har både en økonomisk, sosial og en miljømessig dimensjon. Universell utforming er en viktig samfunnskvalitet og har særlig betydning for personer med nedsatt funksjonsevne. Godt inn klima og minimert bruk av helse og miljøfarlige stoffer er avgjørende for å forhindre nedsatt funksjonsevne forårsaket av blant annet astma og allergier. Når bygninger og områder utformes slik at de kan benyttes av flest mulig, kan det bidra til mindre behov for ombygging og riving, noe som er positivt ut fra et miljøhensyn.

Arkitektur og byggeskikk

Arkitektur omfatter i vid forstand alle våre menneskeskapte omgivelser, det favner både bygninger og anlegg, uterom og landskap. Slik sett er arkitektur en vital komponent i viktige statlige programområder som boligpolitikk, by- og tettstedspolitikk, miljøpolitikk, transportpolitikk osv.

Arkitekturen møter i dag nye utfordringer. I bolig- og byggsektoren er det viktig at;

- miljø- og energivennlige løsninger preger arkitekturen
- byer og tettsteder utvikles med god arkitektonisk kvalitet
- kunnskap, kompetanse og formidling av arkitekturen løftes
- staten er et forbilde

God byggeskikk innebærer at bygg og anlegg er utformet slik at de er vakre, varige og egnet til sitt formål og spiller på lag med de naturgitte og menneskeskapte omgivelsene. God byggeskikk betyr at det er tatt hensyn til fysisk og sosialt livsmiljø, ressursbruk og energi, universell utforming og estetisk utforming. God

byggeskikk er en sentral dimensjon i utviklingen av et mer miljøvennlig og bærekraftig samfunn.

Stedsutvikling

Fokus på steds- og områdeutvikling gjør det mulig å ha et overordnet perspektiv på naturmangfold, tilgjengelighet og mer direkte miljørelaterte elementer som arealbruk, trafikkavvikling og energibruk. I et slikt perspektiv kan steder og områder som helhet planlegges for minimalt energibehov og nullutslipp av klimagasser på en måte som også tar hensyn til kulturminner og verneverdig bebyggelse. Husbankens inngang til steds- og områdeutviklingen er å bringe inn bo- og boligperspektivet. Miljøvennlig steds- og områdeutvikling gir også boligsosiale gevinster og generelle velferdsgevinster.

Groruddalssatsingen, som er et 4-årig samarbeid mellom Staten og Oslo kommune, er Husbankens store satsing innenfor stedsutvikling.

Husbankens arbeid rettet mot det Sirkumpolare Nord, Nordområdene og Barentsregionen videreføres på område bærekraftig stedsutvikling med fokus på energi og miljø, lokalt klima og bo- og levekårskvaliteter.

Byggeskikksprisen

I arbeidet for god byggeskikk og god arkitektur har staten flere roller knyttet til utforming av lover og forskrifter, kunnskapsbygging og informasjon og som veiviser ved å gå foran og skape forbilder for andre. Staten gir også priser til forbildeporsjekter. Statens Byggeskikkpris er den viktigste statlige arkitektur- og byggeskikkprisen. Prisen deles ut årlig til byggverk og bygde omgivelser som bidrar til å heve, fornye og utvikle den allmenne byggeskikk. De prosjektene som nomineres skal bl.a. oppfylle sentrale krav innenfor miljø og universell utforming. Husbanken er sekretariat for Byggeskikkprisen.

FAKTA: ENERGI- OG MILJØARBEID I RUSSLAND

Å eie sin egen bolig er en utfordring den russiske befolkning kvier seg for. Hvorfor ta ansvar for vedlikehold og kostnader? Hvordan skal man bli enig med naboene og hvordan skaper vi oss et bedre sted å bo? Har det noen verdi eller forsøker staten bare å lure oss? Hvem skal betale for de som ikke betaler?

Etter forespørsel fra russiske regionale myndigheter i Murmansk og Arkhangelsk, har Husbanken og NBBL de siste årene forsøkt å svare på disse spørsmålene. Svarene har vært; organiser dere, iverksett energisparetiltak, organiser dugnader, ta ansvar!

Gjennom å vise praktiske eksempler på ENØK-tiltak, der man kan spare egne utgifter, har man vist at det lønner seg å eie egen bolig. Ikke minst viktig er det at en gjennom innføring av ENØK-tiltak også bidrar til å redusere forbruket av ikke-fornybare energiresurser.

Ved å etablere sameier får man større slagkraft til å forhandle med leverandører, kraft til å ta de større vedlikeholdsoppgavene, og man får oppgradert uteareal. Naboer i Russland er som naboer i Norge, - man er ikke alltid enige men det er en viktig læringsprosess.

Overfor de russiske regionale myndigheter har Husbanken og NBBL vært en samtalepartner om de store oppgavene. Det handler om byplanlegging, utearealer, vedlikehold og oppgradering av eksisterende boligmasse, materialbruk og ENØK-tiltak. I tillegg handler det om å være en pådriver i forhold til å ta hensyn til de sosialt vanskeligstilte og funksjonshemmede.

De årlige bo- og leveårskonferansene har skapt et forum for diskusjon om hva som skal til for å lage gode bomiljø, hvordan spare energi og utvikle gode demokratiske strukturer.

FAKTA: KLIMAENDRINGER

Fra forskning til praktisk handling

Tilpasninger til klimaendringer er en av de største utfordringene byggenæringen og kommunene står ovenfor de kommende tiår. Arktis opplever nå noen av de raskeste og mest alvorlige klimaendringer på jorden, og dette vil ha innvirkning på boliger, det bygde miljø, infrastruktur og kommunikasjoner.

Det er av stor betydning å ha fokus på dynamiske strategier for å sikre utvikling av bærekraftige arktiske samfunn som opplever endrede omgivelser. Anvendt forskning, helhetlig planlegging og politiske prosesser i forhold til klimaendringer er viktige innsatsområder.

Ved bruk av Husbankens egne ressurser, store nettverk og samarbeidspartnere både lokalt og globalt, og samtidig være i forkant der prosesser og beslutninger vedtas, vil vi være med på å legge til rette for at kommuner kan utvikle lokale tilpasningsstrategier for å håndtere klimaendringer.

Informasjon om klimaendringer: Arktisk Råd, Norsk Polarinstittutt, CICERO, UNIS, Bjerknessenteret, Kola Science Center, University of the Arctic, Northern Housing Forum, World Winter Cities of Mayors.

3 Viktige målgrupper og samarbeidsparter

For å oppnå resultater er Husbanken avhengig av godt samarbeid med andre offentlige instanser, interesseorganisasjoner, forsknings- og undervisningsmiljøer, kommuner og aktører, tiltakshavere og byggeiere innenfor byggebransjen.

3.1 Kommune og bransje

Samarbeid mellom offentlige aktører og byggenæringen står sentralt i Miljøhandlingsplanen (2009-2012):

- ❑ *Staten* må gå foran og sette krav og normer gjennom lovgivning, økonomiske incitamenter og støtte til informasjon og kompetanseoppbygging. Som byggherre må staten ta en innovativ ledende rolle.
- ❑ *Kommunene* spiller en nøkkelrolle. Kommunene eier ca. 25 prosent av alle yrkesbygg i Norge, og står for 1/3 av energibruken i norske næringsbygg. De er ansvarlige for lokal planlegging og har oppgaver ved tilsyn og kontroll av byggesaker. Kommunene er lokale normsettere.
- ❑ *Fylkeskommunene* eier og drifter selv mange bygg og påvirker, som regional planmyndighet, kommunenes planlegging.

Husbanken vil støtte og samarbeide med offentlige aktører som setter seg ambisiøse mål i miljøarbeidet. Dette kan skje gjennom inngåelse av samarbeidsavtaler, tilskudd til forbildeprosjekter og samarbeid om arenaer for erfaringsutveksling og kompetansespredning.

- ❑ *Bygg- og eiendomsnæringen* har avgjørende betydning for god utførelse og stor innflytelse på at det i de konkrete tilfeller tas gode miljøvalg.
- ❑ *Eiere og brukere av bygg* må stille miljøkrav og opptre som miljøbevisste brukere og konsumenter ved å etterspørre gode miljøløsninger.

Forutsetninger for å få bygg med gode miljøkvaliteter er god planlegging der alle hensyn - inkludert miljøhensynene - tas med fra starten. Et godt resultat forutsetter godt samarbeid på tvers av profesjoner, og mellom utførere, eiere og brukere for at miljøkrav i lov og forskrift skal kunne gjennomføres i praksis. Det bør være et viktig mål at også boliger for vanskeligstilte blir miljøvennlige og er universelt utformet.

Et utstrakt samarbeid mellom myndigheter og næring vil være nødvendig for at krav og gjennomføringstempo kan realiseres. Husbanken vil støtte og samarbeide med innovative og ambisiøse bransjeaktører som går foran i miljøarbeidet. Dette kan skje gjennom inngåelse av intensjonsavtaler, tilskudd til forbildeprosjekter og samarbeid om arenaer for erfaringsutveksling og kompetansebygging.

3.2 Forskning og undervisning

Husbanken deltar i flere internasjonale og nasjonale forskningsaktiviteter. Målet er å være aktiv i prosessene med å fremskaffe og implementere ny viten og ny teknologi som kan bidra til å nå de definerte miljømålene. Kompetansemidlene er et verktøy i dette arbeidet. Spredning og implementering av kunnskap må imidlertid både gjøres regionalt, gjennom praktisk virksomhet som bygging/utprøving av kunnskapen, og gjennom nasjonale konferanser

Husbanken vil:

- ❑ Arbeide for å utvide kontaktnettet mot forsknings- og undervisningsaktørene og forsterke samarbeidet.
- ❑ Etablere konkrete og ambisiøse FoU-mål sammen med ambisiøse FoU-aktører.
- ❑ Initiere og følge opp FoU prosjekter som bidrar med ny kunnskap på feltet energi og miljø som bransje og kommuner har behov for. Prosjekter som har et anvendt siktemål med forsøksbygg/piloter skal prioriteres.
- ❑ Inngå samarbeidsavtaler med undervisningsinstitusjoner for å bidra til at studenter ved universiteter og regionale høyskoler og nøkkelmiljøer i alle regioner får nødvendig kompetanse om passivhus- og andre prioriterte innsatsområder. På universitetsnivå vil samarbeidet dreie seg om medfinansiering til PhD- og post-doc stillinger.

4 Internasjonale og nasjonale rammebetingelser fram til 2020

4.1 Internasjonalt

FNs klimapanel fastslår at gjennomsnittstemperaturen på jorden ikke må øke med mer enn to grader i forhold til førindustriell tid for å begrense omfanget av klimaendringer. De globale utslippene må reduseres med 50 til 85 prosent innen 2050. I 2020 må industrilandene redusere utslippene med 25 – 40 prosent, mens utslippsveksten i utviklingslandene må begrenses. De globale utslippene må reduseres senest fra 2015. Det internasjonale energibyrået, IEA, har anslått at 54 % av utslippene må reduseres gjennom energieffektivisering innen 2030. Konsulentselskapet McKinsey & Company gjort en stor studie der de har sett på kostnader for ulike klimagasstiltak. Svært mange av energitiltakene både for boliger og yrkesbygg er vurdert å være de billigste og mest lønnsomme.

EU har målsettinger om 20 % energieffektivisering og 20 % fornybar energi innen 2020. To direktiver (Bygningsdirektivet og Fornybardirektivet) er spesielt viktige og vil ha stor innvirkning for Norge i denne sammenhengen:

Bygningsenergidirektivet inneholder blant annet krav om å innføre energimerking av bygninger og jevnlig revisjon av energikravene til nybygg og rehabilitering. Det reviderte direktivet vil bli bindende for mange offentlige bygninger i 2018 og for boliger i 2020. Nye bygninger skal ha et energibehov på “nearly zero energy” og denne energien skal i meget stor utstrekning være fra fornybare energikilder. Det blir opp til hvert enkelt medlemsland å avgjøre hvordan begrepet “nearly zero energy buildings” skal tolkes ut i fra de retningslinjene lovteksten spesifiserer. Günther Oettinger, EUs nye kommissær for energi, har uttalt at han tror det er en reell risiko for at EU ikke vil nå 2020-tidsfristen, og utelukker ikke at målet for 2020 må gjøres juridisk bindende. Direktivteksten stiller sterkere krav til nybygg enn til rehabilitering av den eksisterende bygningsmassen. Rehabiliteringsraten i de fleste land er i dag ca 1-1,5% og må trappes opp både med hensyn til omfang og energiytelse dersom EU skal komme i mål med sine egne planer om energisparing og kutt i CO₂-utslipp.

Fornybardirektivet ble vedtatt 6. april 2009 og har som formål at EU skal ha 20 % fornybar energi i 2020. Sverige, som har hatt en omfattende satsing på fornybar energi

de siste årene, har måttet øke sin andel fra 39,8 % til 49 %. Det er derfor grunn til å tro at Norge også vil få et ambisiøst mål. Dette målet blir lettere å oppnå når tiltak for energieffektivitet reduserer totalt energibruk og frigjør elektrisitet som kan erstatte fossile brensel.

Redusert energibruk i bygg er avgjørende for at Norge skal kunne klare å oppfylle direktivet.

4.2 Nasjonalt

I **klimaforliket på Stortinget** i 2008 ble det satt et mål om at Norge innen 2020 skal kutte de globale utslippene tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp slik de var i 1990. Dette skal oppnås både ved utslippsreduksjoner i Norge, og ved kjøp av kvoter i andre land hvor 2/3 av utslippene skal tas nasjonalt, tilsvarende 20 prosent reduksjon.

I politisk plattform for flertallsregjeringen 2009-2013 står det blant annet at Regjeringen vil:

- ❑ overoppfylle Kyotoavtalen med 10 prosent
- ❑ skjerpe Norges klimamål slik at de tilsvarer kutt i utslippene på 40 prosent innen 2020 i forhold til 1990-nivå, dersom det kan bidra til enighet om en ambisiøs klimaavtale der de store utslippslandene påtar seg konkrete utslippsforpliktelser
- ❑ at Norge, som del av en global og ambisiøs klimaavtale der også andre industriland påtar seg store forpliktelser, påtar seg en utslippsforpliktelse tilsvarende reduksjoner på 100 prosent innen 2030, slik at vi da er karbonnøytrale
- ❑ legge fram for Stortinget en vurdering av klimapolitikken og behov for endrede virkemidler, herunder de sektorvise klimahandlingsplanene
- ❑ gjøre Statens forurensningstilsyn om til Klima- og forurensningsdirektorat
- ❑ bruke plan- og bygningsloven aktivt for å redusere utslippene av klimagasser fra transport og byggsektoren
- ❑ at forurensningsloven fortsatt skal være et viktig virkemiddel i klima- og miljøarbeidet
- ❑ lage en konkret handlingsplan for alle sektorer for hvordan det norske samfunnet må forberede seg på å leve med klimaendringer

Bygg er ett av områdene i klimaforliket. I forliket er det

sagt at man skal øke innsatsen som man allerede har gjennom Enova og Husbanken. Det er også enighet om at energikravene i Teknisk forskrift skal revideres oftere enn det som hittil har vært vanlig, minimum hvert femte år. Det inngår i klimaforliket at passivhus skal vurderes som forskriftsstandard i 2020. Klimaforliket nevner også at det er viktig å satse på kompetanseheving i byggenæringen.

Oppfølging av klimaforliket vil være sentralt for regjeringens videre arbeid med klimatiltak. For Norge vil energieffektivisering i bygningsmassen ikke føre til store direkte reduksjoner i klimagassutslipp. Energieffektivisering kan likevel frigjøre energi til aktiviteter som i dag er basert på fossilt brensel - eksempelvis til elektrifisering av transportsektoren og til offshorevirksomhet og til utfasing av oljefyring.

4.3 Status og utfordringer i den norske boligmassen mht. redusert energibehov

Norsk samarbeid og deltagelse i internasjonale prosjekter har gitt et viktig kunnskaps- og erfaringsgrunnlag for arbeidet med redusert klimagassutslipp og redusert energibehov i bygningsmassen i Norge.

Husbanken har særlig siden år 2000 hatt fokus på energibruk i nybygg og ved rehabilitering av boliger og har deltatt i to internasjonale prosjekter som har stor betydning for Husbankens arbeid på område energi og miljø og for utviklingen i Norge på dette området.

IEA SHC Task 28: Sustainable Solar Housing 2000-2006 var rettet mot nye boliger.

IEA SCH Task 37 Advanced Housing Renovation by Solar and Conservation 2006 - 2009 var rettet mot rehabilitering av eksisterende boligmasse. Begge disse prosjektene har hatt parallelle nasjonale prosjekter.

Omsetting av denne kunnskapen i praksis er nå en av de store utfordringene. Det blir viktig å ha et internasjonalt perspektiv, men det vil også være nødvendig å øke samarbeidet på nordisk nivå. Innsatsen for reduserte klimagassutslipp og redusert energibehov i bygningsmassen preges nå av et raskt økende ambisjons- og aktivitetsnivå også i Norge. I denne sammenhengen kan nevnes initiativ som Framtidens byer, Lavenergiprogrammet, Klimakur 2020

og forskningsprogrammet Zero Emisjon Buildings hvor også Husbanken deltar. I tillegg fullfinansierer Husbanken et strategisk forskningsprogram om Bærekraftig oppgradering av blokkbebyggelse.

Passivhusstandard er en viktig milepæl i arbeidet med å utvikle nullenergi-, plussenergi- og nullutslippshus. Både klimaforliket og miljøhandlingsplanen peker på dette. I kommende fireårsperiode vil videre arbeid med energimerking og passivhusstandarder være viktig både på nasjonalt og felles nordisk nivå. Det er av stor betydning at energimerking og energistandarder setter rammer som gir et økt og samlet fokus på videre utvikling og forbedring av bygningers energiytelse. Dette vil også være nyttig for mer effektiv kunnskaps- og kompetansespredning og til støtte for trinnsvis skjerping av forskriftsnivået for nybygg, i tråd med Klimaforliket.

Passivhus og passivhusrehabilitering er i det norske markedet i en introduksjonsfase. I kommende fireårsperiode må vi forvente at det er de mest innovative aktørene i bransjen som går foran og viser vei. Det er viktig at disse får den nødvendige støtte mht kompetanseheving og finansiering.

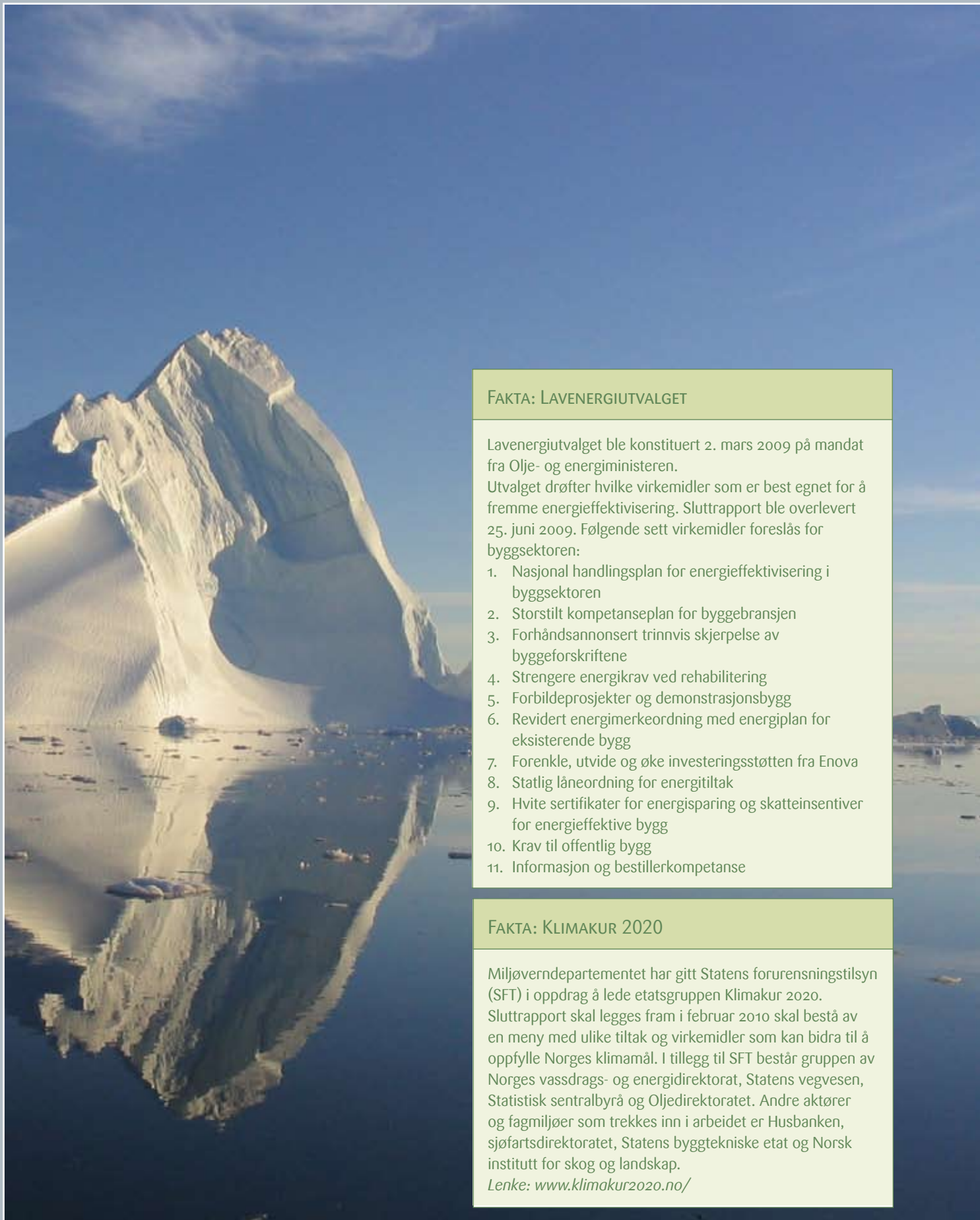
Erfaringer fra andre land viser at det er rekkehus og blokkbebyggelse som først bygges med passivhusstandard. Det er imidlertid viktig at også ambisiøse aktører i eneboligmarkedet støttes i det langsiktige arbeidet med å redusere energibruk og klimagassutslipp fra bygningsmassen.

Forbildeprosjekter, kvalitetssikring og kompetansespredning på regionalt nivå vil være en av de mest avgjørende faktorer for å komme fra en introduksjonsfase til en vekstfase i denne perioden.

For Husbanken vil både det internasjonale, nasjonale og det regionale fokuset være viktig i samarbeidet med forskning, undervisning, kommune og bransje.

4.3.1 Nye boliger

I Europa (Norden unntatt) er det bygget mellom 9 000-12 000 passivhus. Hovedandelen av disse er rekkehus og leiligheter i blokk. I Norden er det Sverige og særlig Vestra Gøtlandsregionen som fører an. Her er det bygget et sted mellom 500 og 800 leiligheter med passivhusstandard.

FAKTA: LAVENERGIUTVALGET

Lavenergiutvalget ble konstituert 2. mars 2009 på mandat fra Olje- og energiministeren.

Utvalget drøfter hvilke virkemidler som er best egnet for å fremme energieffektivisering. Sluttrapport ble overlevert 25. juni 2009. Følgende sett virkemidler foreslås for byggsektoren:

1. Nasjonal handlingsplan for energieffektivisering i byggsektoren
2. Storstilt kompetanseplan for byggebransjen
3. Forhåndsannonsert trinnvis skjerpelse av byggeforskriftene
4. Strengere energikrav ved rehabilitering
5. Forbildeprosjekter og demonstrasjonsbygg
6. Revidert energimerkeordning med energiplan for eksisterende bygg
7. Forenkle, utvide og øke investeringsstøtten fra Enova
8. Statlig låneordning for energitiltak
9. Hvite sertifikater for energisparing og skatteincentiver for energieffektive bygg
10. Krav til offentlig bygg
11. Informasjon og bestillerkompetanse

FAKTA: KLIMAKUR 2020

Miljøverndepartementet har gitt Statens forurensningstilsyn (SFT) i oppdrag å lede etatsgruppen Klimakur 2020.

Sluttrapport skal legges fram i februar 2010 skal bestå av en meny med ulike tiltak og virkemidler som kan bidra til å oppfylle Norges klimamål. I tillegg til SFT består gruppen av Norges vassdrags- og energidirektorat, Statens vegvesen, Statistisk sentralbyrå og Oljedirektoratet. Andre aktører og fagmiljøer som trekkes inn i arbeidet er Husbanken, sjøfartsdirektoratet, Statens byggtekniske etat og Norsk institutt for skog og landskap.

Lenke: www.klimakur2020.no/

Foreløpig er Norge i en introduksjonsfase for passivhus. Også i Norden ser vi at det først og fremst er rekkehus og blokkbebyggelse som bygges med passivhusstandard og av aktører som i langt større grad opererer på tvers av grensene enn aktører som bygger eneboliger.

Spesielt interesserte aktører i Norden bygger eneboliger som passivhusnivå, men i langt mindre omfang. De viktigste grunnene er at det er enklere og rimeligere å bygge med passivhusstandard i rekkehus og blokk enn i eneboliger, og at det kreves høy kompetanse i alle ledd.

Rekkehus og blokkbebyggelse har flere fortrinn med hensyn til effektivt energibruk og ressursbruk for øvrig. Vi ser derfor at staten og mange kommuner prioriterer og legger til rette for en økende andel av slik bebyggelse.

For eneboliger vil det ta tid å utvikle løsninger som er på samme nivå med hensyn til energiytelse og samtidig er rimelige nok til at det finnes et marked ut over entusiastene. Småhusbransjen består av svært mange små foretak og heving av kompetansenivået representerer også en stor utfordring.

For nye boliger gir signaler om forskriftsendringer føringer for redusert energibruk og bruk av ny fornybar energi. For at innføring av ambisiøse forskriftsendringer skal bli praktisk mulig og legitimt, må imidlertid et betydelig antall forbildeprosjekter være bygd, et betydelig antall aktører må ha kompetanse og vi må ha en geografisk spredning som minst omfatter de viktigste befolkningssentra.

Miljøhandlingsplanen peker på Husbanken i denne sammenheng. På dette innsatsområdet vil et tett samarbeid med BE være nærliggende.

4.3.2 Eksisterende boliger

Passivhusstandard er også ambisjonsnivået ved renovering av eksisterende boliger. Det er gjennomført et betydelig antall slike prosjekter i Europa, men kun et beskjedent antall demonstrasjonsprosjekter i Norden. I Norge er de første prosjektene i startgropa.

Dersom man følger Lavenergiutvalgets forslag om trinnvis skjerpet forskriftsnivå for nye boliger og tilsvarende kriterier for hovedrehabilitering, vil det i tilknytning til forskriftsendringer bli mulig å samordne informasjons- og kompetansespredning mot nybygg og rehabiliteringsmarkedet. Det finnes ingen sikre tall for eksisterende rehabiliteringsrate. Dette er en av

årsakene til at det er vanskelig å anslå hvilket aktivitets- og forretningspotensial et langsiktig program for rehabilitering medfører. Det er imidlertid god grunn til å anta at rehabiliteringsmarkedet vil få en rask vekst. Lavenergiutvalgets forslag vil - om det blir tatt til følge - medføre at all hovedrehabilitering meget raskt beveger seg mot passivhusnivå.

Kommende *energimerking av boliger* vil også bidra til å styrke rehabiliteringsmarkedet. Dette vil gi en vesentlig økt aktivitet med behov for kompetansespredning og med etterspørsel etter og leveranse av ambisiøse og helhetlige løsninger for finansiering, analyser, planlegging og bygging. Det blir viktig å unngå klattvis rehabilitering og lavt ambisjonsnivå som i lang tid kan blokkere for ambisiøs og helhetlig rehabilitering.

Prosjektet Task 37 peker på svært mange og store barrierer knyttet til rehabilitering av eksisterende boligmasse. Det gjelder med hensyn til bygningstekniske løsninger, økonomi, bransjekompetanse og bransjekapasitet og til ulike typer eierskap og beslutningsprosesser. Her trengs det virkemidler som er langt sterkere enn for nye boliger, dersom vi skal oppnå resultater i tide.

Eksisterende boligmasse kan deles i 2 segmenter:

1. Segment med organisert eierskap

- ❑ Dette er eiere som i noen grad behersker omfattende rehabiliteringsprosesser.
- ❑ Bygningsmessig er dette i hovedsak blokkbebyggelse som representerer 15 % av energibruken i eksisterende boligmasse.

2. Segment med uorganisert eierskap

- ❑ Dette er eiere som normalt ikke er vant med profesjonelle og helhetlige rehabiliteringsprosesser.
- ❑ Bygningsmessig er dette i hovedsak småhus som representerer 85 % av energibruken i eksisterende boligmasse.

For segment 2 eksisterer det i dag få muligheter for å få tilbud om profesjonell helhetlig planlegging, leveranse og gjennomføring. I dag er det få aktører som har kompetanse på slik rehabilitering og etterspørselen etter dette er foreløpig lav. Begge deler representerer viktige barrierer som Husbanken kan bidra til å fjerne.

5 Husbankens mål og strategier

5.1 Mål

Husbankens hovedmål er at alle skal bo trygt og godt og at det bygde miljø utformes ut fra hensynet til en bærekraftig utvikling. Husbanken skal være en helhetstenkende aktør som har fokus på flere kvalitetsmålsettinger og perspektiver ved det å bo. Inneklima, miljøvennlig materialbruk, universell utforming og gode boligløsninger for vanskeligstilte er eksempler på områder som Husbanken skal framheve.

Målsettinger for miljøarbeidet

Husbanken skal bidra på alle satsingsområdene i miljøhandlingsplanen, men har hovedfokus på arbeidet med redusert energibruk og økt bruk av miljøvennlige materialer.

Redusert energibruk

Passivhusstandard er en viktig milepæl i arbeidet med å utvikle nullenergi-, plussenergi- og nullutslippshus. Både Klimaforliket og Miljøhandlingsplanen peker på dette. Husbankens langsiktige målsetting i energiarbeidet er i tråd med dette og er nå samordnet med ENOVAs målsetting "I 2020 skal all nybygging og hovedrehabilitering ha passivhusnivå".

Miljøvennlige materialer

Mht inneklima og miljøvennlig materialbruk er arbeidet med miljømerking og miljødeklarasjoner viktig. Husbankens målsetting er at alle produktgrupper skal inneholde miljømerkede materialer.

5.2 Strategier

Oppsummert peker Miljøhandlingsplanen på følgende strategiske innsatsområder:

- Samarbeid og samspill med andre aktører
 - Regionalt fokus
 - Fokus på kommunene
 - Økt fokus på rehabilitering
 - Økt satsing på forbildeprosjekter og FoU
 - Økt fokus på kompetansespredning
 - Fortsatt satsing på samarbeids- og intensjonsavtaler
 - Effektiv bruk av virkemidler som lån og tilskudd
 - Oppfølging av store nasjonale programmer
- Disse innsatsområdene inkluderes i Husbanken sine strategier for perioden 2009-2012.

5.2.1 Strategi 1: Nasjonalt og internasjonalt samarbeid

- Husbanken skal utvikle langsiktige allianser/samarbeidsrelasjoner med utvalgte viktige aktører og miljøer og holde seg oppdatert med utviklingen politisk, økonomisk, teknisk og sosialt.
- Internasjonalt skal Husbanken holde seg særlig oppdatert mht utviklingen i EU og i Norden på miljøtema som har konsekvenser for norske kommuner og for byggebransjen.
- Nasjonalt og regionalt skal Husbanken videreutvikle arbeidet med samarbeids- og intensjonsavtaler mellom Husbanken og utvalgte aktører i boligsektoren. Dette arbeidet skal også inkludere andre kvalitetsmål og bidra til helhetsforståelse.

5.2.2 Strategi 2: Spredning av kompetanse og forbildeprosjekter

At alle regioner har forbildeprosjekter for nybygg, rehabilitering og tilgang på profesjonell kompetanse som kan kvalitetssikre alle ledd i planleggings- og byggeprosesser er avgjørende for å utvikle de regionale markedene og nå miljømålsettingene i tide. Møteplasser for erfaringsutveksling, kompetanseheving og samarbeid mellom offentlige og private aktører kan gi viktige bidrag i dette arbeidet.

- Husbanken skal samarbeide med og støtte statlige og andre viktige initiativ for kompetansespredning og forbildeprosjekter på prosjekt og plannivå. Husbanken skal bidra til at kommunene viser vei i dette arbeidet.
- Husbanken skal samarbeide med regionale undervisningsinstitusjoner og sentrale organisasjoner slik at regionene blir selvforsynt med profesjonell kompetanse.
- Husbanken skal regionalt støtte gode pilotprosjekter og forbildeprosjekter for nybygg og rehabilitering.
- Husbanken skal støtte samarbeidsmodeller som involverer viktige aktører hos lokale myndigheter, bransjeaktører og undervisningsaktører og som eksempelvis kombinerer elementer som pilotprosjekter, konkurranser, informasjons- og kompetansespredning, utstillinger og annet.

5.2.3 Strategi 3: Effektiv bruk av økonomiske virkemidler

- Husbankens bruk av lån og tilskudd og FoU-midler skal støtte miljøarbeidet på en effektiv måte. Forsøks- og pilotprosjekter med ekstra høyt ambisjonsnivå kan

tildeles kompetansetilskudd i tillegg til lån.

- Husbanken legger vekt på å støtte prosjekter som har stor overføringsverdi og som på sikt kan bidra til å oppfylle nasjonale miljømål.
- Husbanken vil ved tildeling av grunnlån prioritere prosjekter som har høye ambisjoner.

5.3 Husbankens virkemidler og verktøy

5.3.1 Samarbeidsavtaler

Husbanken inngår samarbeidsavtaler med andre offentlige aktører, som hovedregel kommuner og andre statlige etater. Hensikten er økt måloppnåelse gjennom erfaringsutveksling, samarbeid og samordning av statlige mål, strategier, handlingsplaner og virkemidler

5.3.2 Intensjonsavtaler

Husbanken inngår intensjonsavtaler med viktige aktører innenfor byggebransjen både sentralt og regionalt. Hovedformålet med intensjonsavtaler er å etablere et effektivt samarbeid for å nå ambisiøse mål og for å skape forutsigbarhet for bransjen. Intensjonsavtalene er gjerne rettet mot ambisiøse forbildeprosjekter, kompetanseheving og kompetansespredning.

5.3.3 Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig og byggkvalitet (post 77)

Tilskuddet har som formål å bidra til å heve kompetansen om miljøvennlige og universelt utforma boliger og bygg. Tilskuddet gis til forsknings- og utredningsprosjekter, utviklings- og forsøksprosjekter og til informasjonstiltak om bl.a. energibruk og miljø- og klimavennlige løsninger i boliger og bygg.

Tilskuddsutmålingen fastsettes av Husbanken etter en helhetsvurdering basert på søknadens formål, søkers gjennomføringsevne, muligheter for annen finansiering og etterspørselen etter tilskuddsmidler.

Alle søknader sendes Husbanken Region Midt-Norge for behandling og oppfølging med ett unntak. Prosjekter som hører inn under programmet "Framtidens byer" følges opp av det regionkontor som har den aktuelle by i sin region.

5.3.4 Tilskudd til tilstandsvurdering

Borettslag, sameier og lignende kan få tilskudd fra Husbanken til tilstandsvurdering og helhetlig planlegging ved bolig- og miljøfornyelse. I tilstandsvurderingen skal det vektlegges å øke andelen tilgjengelige og brukbare boliger og utearealer for alle beboere (universell utforming) og mulighetene for en miljøvennlig rehabilitering. Det legges også vekt på å utrede gode estetiske løsninger.

Det finnes to typer tilstandsvurdering

Trinn I: Generell overordnet vurdering som skal redegjøre for de viktigste, funksjonelle, miljømessige og tekniske forholdene, og behov for utbedringer og endringer i årene som kommer.

Trinn II: Detaljert undersøkelse eller analyse av spesielle forhold som mulighet for universell utforming, miljø/energitiltak og god byggeskikk. Mer om tilskudd til tilstandsvurdering er omtalt på husbanken.no

5.3.5 Grunnlån

Husbankens grunnlån skal fremme universell utforming og gode miljøkvaliteter i nye og eksisterende boliger, finansiere boliger til vanskeligstilte og husstander i etableringsfasen og sikre nødvendig boligforsyning i distriktene.

Grunnlånet kan brukes til nye boliger, utbedring og rehabilitering av boliger, til ombygging av bygninger til boliger og til kjøp av nye og brukte utleieboliger. Grunnlån kan også gis til barnehager, studentboliger og andre lokaler, som grendehus og felleslokaler som er en naturlig del av bomiljøet.

For bygging av nye boliger kan Husbanken gi grunnlån på 80 % av prosjektkostnadene eller salgsprisen dersom prosjektet tilfredsstiller kriterier for universell utforming og miljø. Ved utbedring kan grunnlånet utgjøre inntil 100 % av utbedringskostnadene Husbanken godkjenner. Kriteriene for universell utforming og miljøkvaliteter finnes i veilederen til grunnlån på husbanken.no

Lindås Park utenfor Göteborg - lavenergi boliger i rekke, som ble ferdigstilt våren 2001.

FAKTA: MILJØMERKING

Stiftelsen Miljømerking forvalter Svanen og Blomsten, de to offisielle miljømerkeordninger på det norske markedet i dag. Svanen er en felles nordisk miljømerkeordning. Formålet med ordningene er å veilede forbrukere til å velge de minst miljøbelastende produktene på markedet mht. råmaterialer, utslipp fra produksjonen, energiforbruk, helse- og miljøskadelige stoffer, emballasje, kvalitet og funksjon. Det finnes i dag flere tusen svane- og blomstermerkede produkter innenfor stadig flere vare- og tjenesteområder, herunder byggeprodukter og kriterier for småhus.

FAKTA: IEA SHC

The International Energy Agency (IEA) ble etablert i 1974 som en selvstendig institusjon innenfor rammen av OECD for å gjennomføre et energisamarbeid mellom de 25 medlemslandene og Europakommisjonen. Samarbeidsprogrammer blir gjennomført under såkalte "Implementing Agreements", ca 42 pr. dato. The Solar Heating and Cooling Programme (SHC) var en av de første og har 21 medlemsland.

IEA SHC Task 28 Sustainable Solar Housing var et prosjekt i SHC-programmet og gikk fra 2000 til 2005. Målet var å bidra til et merkbart gjennombrudd for bærekraftig boligbygging i de deltakende land. Hovedfokuset var på passivhusstandard. Prosjektet samlet ca 50 eksperter fra 14 land og ble ledet av Robert Hastings fra Sveits. Her deltok blant andre Husbanken og Sintef Byggforsk gjennom det norske parallellprosjektet.

Kostnadseffektive tiltakspakker for lavenergiboliger som ble ledet av Husbanken og finansiert av Forskningsrådet Enova og Husbanken

Lenke: www.iea-shc.org/task28

IEA SHC Task 37 Advanced Housing Renovation by Solar and Conservation var et prosjekt i SHC-programmet som gikk fra 2006 – 2009. Prosjektet utviklet en kunnskapsbase for hvordan man kan renovere boliger til en svært høy energistandard og samtidig oppnå god komfort og bærekraftige løsninger. Det ble også utviklet strategier som støtter utbredelsen av slik renovering. Fritjof Salvesen fra KanEnergi ledet hovedprosjektet og Husbanken Region Midt-Norge ledet Subtask A; Market and Communication Strategies. Prosjektet samlet ca 40 eksperter fra 12 land.

Lenke: www.iea-shc.org/task37

FAKTA: EKSBO

Prosjektets var et følgeprosjekt til IEA SHC Task 37 med målsettinger om å bidra til å øke energieffektiviteten og bruken av nye fornybar energi i eksisterende boligmasse. Prosjektet hadde en inndeling i fem arbeidspakker som utviklet strategier, tiltakspakker, verktøy og demonstrasjonsprosjekter. EKSBO ble ledet av Husbanken Region Midt-Norge i samarbeid med SINTEF Byggforsk og ble finansiert av Forskningsrådet, Enova og Husbanken. I prosjektet deltok 16 industripartnere som også bidro med midler.

Juberg Gårdsbarnehage på Frosta - et pilotprosjekt på energi og miljø og er bygget etter prinsippene om passivhus.

6 Strategier for videre arbeid

Hvilke strategier som er de beste for arbeidet framover avhenger blant annet av ambisjonsnivå, tiden vi har til rådighet og hva man vurderer som de viktigste faktorene for å nå målsettingene. Både internasjonalt og nasjonalt er det fastsatt målsettinger og utviklet scenarier for å nå disse.

EUs miljømålsettinger

EUs miljømålsettinger for 2020 er tydelige og førende. Energieffektivisering i bolig- og bygningssektoren er avgjørende bidrag for å nå de forpliktelsene Norge får i EUs fornybardirektiv og bygningsenergidirektivet. Bygningsenergidirektivet er klar på at offentlige aktører skal gå foran. Det reviderte direktivet vil bli bindende for private bygninger i 2020, for mange offentlige bygninger allerede i 2018. Nye bygninger skal ha et energibehov på "nearly zero energy", og denne energien skal i meget stor utstrekning være fra fornybare energikilder. Det blir opp til hvert enkelt medlemsland å avgjøre hvordan begrepet "nearly zero energy buildings" skal tolkes. Hva som blir den norske definisjonen av dette nivået kan bety mye for endringshastigheten i forskriftene. Lavenergiutvalgets rapport foreslår et forskriftsnivå nær nullenergi i 2022.

Lavenergiutvalget

Lavenergiutvalget (nedsatt av OED) tegner i rapporten Energieffektivitet et scenario for halvering av energibruken i bolig- og byggsektoren innen 2040. Statsråd Navarsete har gitt sin tilslutning til denne målsettingen. Her er passivhusstandard forskriftsnivå i 2017 og nullenergi forskriftsnivå i 2027. Passivhusnivå er mao. foreslått som forskriftsnivå tre år tidligere enn det klimaforliket sier. Enova og Husbanken har målsettinger om at all nybygging og hovedrehabilitering skal være på passivhusnivå i 2020.

Sett under ett er det sannsynlig at vi får en samlet målsetting om å etablere passivhusstandard som forskriftsnivå tidligere enn først antatt.

Arbeidsgruppe for energieffektivisering i bygg

KRD har nedsatt en gruppe som skal legge fram forslag til mål og utarbeide en tidsplan for å øke energieffektiviteten i nye (passivhusstandard i 2020) og eksisterende bygg. Gruppas arbeid skal gi innspill til en handlingsplan for energieffektivisering i bolig- og byggsektoren. Arbeidet skal ta utgangspunkt i regjeringens politikk for økt omlegging til fornybare energikilder, og spesielt målet om økt bruk av vannbåren varme basert på fornybar energi

og redusert bruk av elektrisitet og olje til oppvarming. Arbeidet tar utgangspunkt i tidligere utredninger og rapporter, særlig Lavenergiutvalgets rapport og andre relevante rapporter, samt sluttrapport utgitt i forbindelse KlimaKur 2020. Anbefalingene fra denne arbeidsgruppa vil kunne gi viktige føringer for Husbankens arbeid.

En kombinasjon av offentlig regulering og stimulering av markedsutvikling

Det internasjonale prosjektet IEA SHC Advanced Housing Renovation by Solar and Conservation peker på betydningen av å kombinere offentlige virkemidler og markedsstrategier for å øke tempoet i markedsendringen fra en introduksjonsfase til en vekstfase og til slutt en volumfase. I et slikt perspektiv blir regionalt arbeid viktig, hvor det offentlige går foran med gode eksempler og støtter innovatører og trendsettere i kommune, bransje, undervisning og forskning. I et slikt perspektiv er det fortsatt avgjørende at det offentlige har sentrale aktører som Enova, men også regionalt forankrede endringsagenter, eksempelvis organisert slik som Framtidens Byer eller Husbanken. Husbankens hovedstrategier "Internasjonalt og nasjonalt samarbeid", "Spredning av kompetanse og forbildeprosjekter" og "Effektiv bruk av økonomiske virkemidler" vil i et slikt perspektiv fortsatt ha gyldighet, men det konkrete innhold kan bli endret og tilpasset endrede rammebetingelser og andre aktørers aktiviteter. Husbanken vil ved hvert årsskifte legge fram sin vurdering av nødvendige strategiske endringer for sitt miljøarbeid.

